

**Miejsce
na naklejkę
z kodem**

(Wpisuje zdający przed
rozpoczęciem pracy)

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO

MGE-W1D1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z GEOGRAFII

**Arkusz II
(dla poziomu rozszerzonego)**

Czas pracy 120 minut

ARKUSZ II

**MAJ
ROK 2005**

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 15 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi należy zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu, pokazując drogę ich uzyskania.
4. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.
5. W rozwiązaniach zadań trzeba przedstawić tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku.
6. Podczas egzaminu można korzystać z ołówka, linijki, gumki oraz kalkulatora.
7. Nie wolno używać korektora.
8. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
9. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
10. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
11. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **100
punktów**.

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Zadanie 30. (4 pkt)

Oblicz współrzędne geograficzne miejsca, w którym w dniu przesilenia letniego Słońce góruje po północnej stronie nieba na wysokości $32^{\circ}33'$, a południe słoneczne jest 9 godzin później niż w Warszawie ($52^{\circ}15'N$ $21^{\circ}00'E$). Zapisz wykonywane obliczenia.

Miejsce na obliczenia:

Współrzędne geograficzne:

Zadanie 31. (3 pkt)

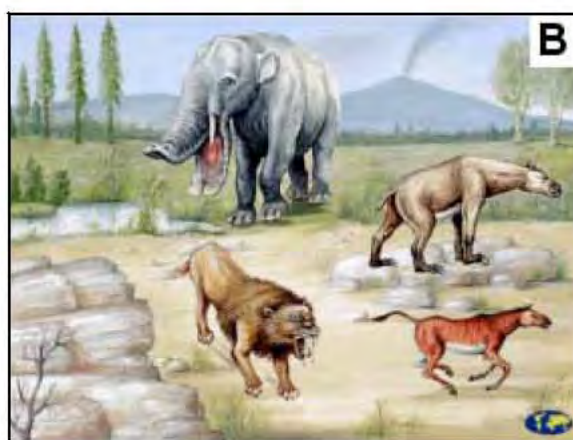
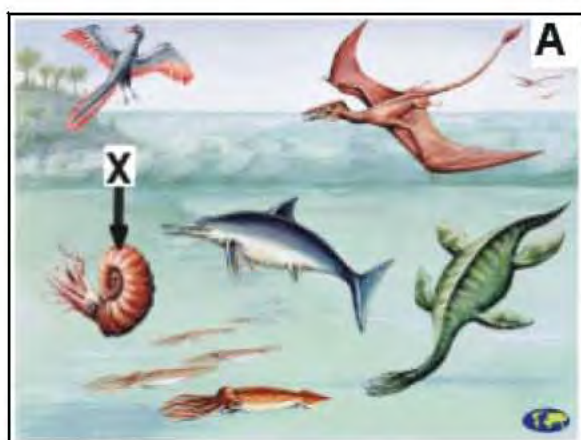
Rysunki przedstawiają krajobrazy wybranych okresów geologicznych.

a) Zapisz litery, którymi oznaczono dwa krajobrazy typowe dla ery mezozoicznej.

.....

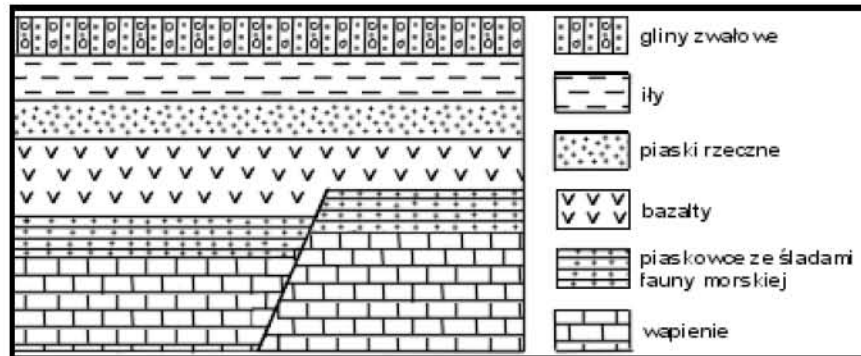
b) Podaj nazwę organizmu, który na rysunku A został oznaczony literą X.

.....

Zadanie 32. (4 pkt)

Na podstawie załączonego przekroju geologicznego wykonaj polecenia a) i b).

a) U szereguj podane niżej wydarzenia geologiczne w porządku chronologicznym od najstarszego do najmłodszego, wpisując do ramki cyfrę odpowiadającą wydarzeniu.

1. powstanie uskoku tektonicznego,
2. akumulacja w środowisku lądowym,
3. nasunięcie się lądolodu,
4. wylewy lawy,
5. akumulacja w środowisku morskim.

wydarzenie najstarsze

--	--	--	--	--

wydarzenie najmłodsze

b) Określ wiek względny warstwy ilów.

.....

.....

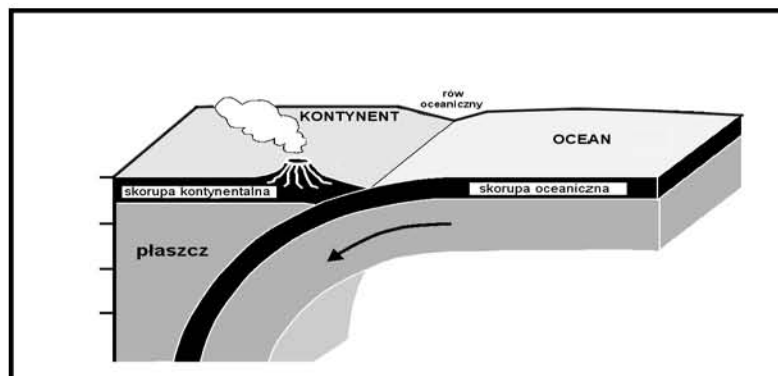
Zadanie 33. (4 pkt)

a) Wyjaśnij, w jaki sposób powstaje wulkan przedstawiony na rysunku.

.....

.....

.....

b) Podaj nazwy dwóch innych procesów endogenicznych występujących w sytuacji tektonicznej przedstawionej na rysunku.

.....

Zadanie 34. (3 pkt)

Fotografia przedstawia formę terenu, która występuje na pustyniach.

Podaj nazwę i wyjaśnij genezę tej formy.

Nazwa formy:

Wyjaśnienie:

Zadanie 35. (4 pkt)

Klimat Polski charakteryzuje się regionalnym zróżnicowaniem. W tabeli znajdują się dane klimatyczne pochodzące z następujących stacji meteorologicznych: Suwałki, Śnieżka, Świnoujście, Zakopane.

a) Przyporządkuj stacje meteorologiczne do odpowiednich danych w tabeli.

b) Podaj czynnik, który w największym stopniu wpływa na regionalne cechy klimatu.

Stacja meteorologiczna	Średnia temperatura powietrza (°C)			Suma rocznych opadów (mm)	Czynnik
	styczeń	lipiec	rok		
	-4,9	17,9	6,2	628	
	-4,9	14,7	5,0	1122	
	-0,6	17,7	8,0	628	
	-7,1	8,3	0,1	1168	

Zadanie 36. (3 pkt)

Przyporządkuj poszczególnym typom wybrzeży właściwą im charakterystykę oraz przykładowy obszar występowania. W tym celu uzupełnij tabelę, wpisując odpowiednio cyfry i litery, którymi je oznaczono.

Charakterystyczne cechy:

1. Bardzo liczne małe, skaliste wysepki powstałe w wyniku podniesienia się poziomu oceanu po zlodowaceniu.
2. Długie zatoki, wnikające daleko w ląd, powstałe przez zalanie dawnych dolin lodowcowych wodami morskimi w wyniku podnoszenia się poziomu morza.
3. Biegące równoległe do linii brzegowej lądu stałego wyspy, powstałe przez zalanie obszaru górskiego, zbudowanego z równoległych względem siebie grzbietów i obniżień.
4. Wybrzeże wyrównane z piaszczystymi wałami powstałymi przez akumulację piasku niesionego przybrzeżnym prądem.

Przykładowe obszary:

- A. wybrzeża Norwegii i Grenlandii,
- B. wybrzeża Chorwacji,
- C. polskie wybrzeże Morza Bałtyckiego,
- D. północne wybrzeże Morza Bałtyckiego.

Typy wybrzeży	Charakterystyczne cechy	Przykładowy obszar
fiordowe		
dalmatyńskie		
szkierowe		

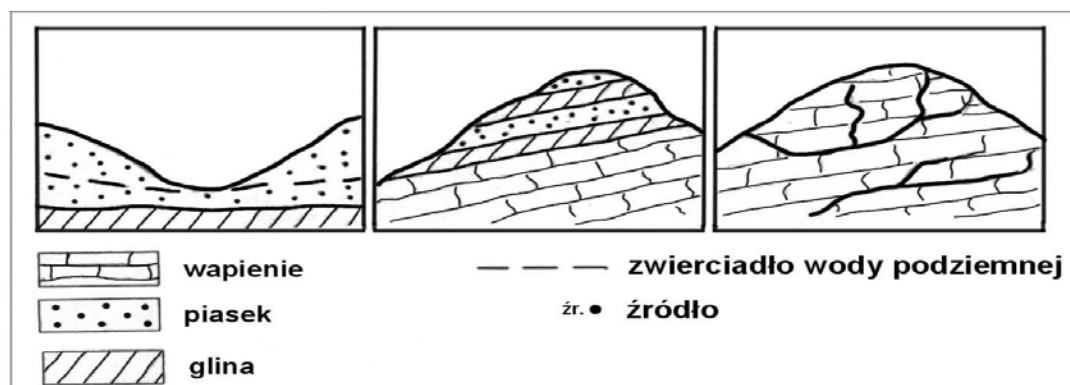
Zadanie 37. (4 pkt)

Za pomocą rysunków przedstaw cyrkulację monsunową oraz wiążące się z nią opady atmosferyczne na lądach.

Miejsce na rysunki:

Zadanie 38. (3 pkt)

Zaznacz na rysunkach (używając podanego w legendzie symbolu) miejsca występowania źródeł.

Zadanie 39. (3 pkt)

Na podstawie danych w tabeli oraz posiadanej wiedzy sformułuj wniosek dotyczący zmian liczby ludności Europy i jej udziału w ogólnej liczbie ludności świata w latach 1900 - 2000. Podaj dwie przyczyny zmian tego udziału.

Kontynent	Ludność					
	1900		1950		2000	
	mln	%	mln	%	mln	%
Europa	401	24,9	545	21,6	729	12,0
Azja	937	58,3	1415	56,0	3685	60,8
Afryka	120	7,5	220	8,7	784	13,0
Ameryka Pn.	81	5,0	170	6,7	307	5,1
Ameryka Łacińska	63	3,9	160	6,3	521	8,6
Australia i Oceania	6	0,4	13	0,5	30	0,5
Świat	1608	100,0	2523	100,0	6055	100,0

Wniosek:

.....

.....

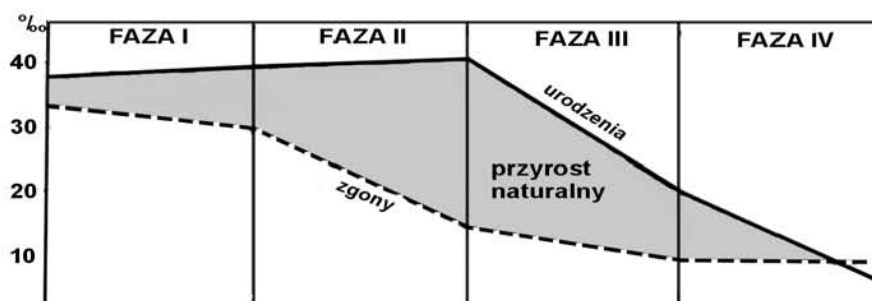
.....

Przyczyny zmian:

1.
2.

Zadanie 40. (5 pkt)

Wyróżniane są cztery fazy rozwoju demograficznego, przez które większość społeczeństw przechodzi w różnym tempie i czasie.

Kraj	Przyrost naturalny (‰)	
	1988 r. lub 1989 r.	1998 r.
Meksyk	29,2	21,8
Niemcy	-0,2	-0,7

a) Na podstawie danych w tabeli podaj, w jakich fazach rozwoju demograficznego znajdowały się w 1998 r. Meksyk i Niemcy.

Meksyk – faza Niemcy – faza

b) Podaj po dwie przyczyny społeczne i ekonomiczne różnic wskaźnika przyrostu naturalnego w Meksyku i Niemczech.

1.
.....
.....
2.
.....
.....

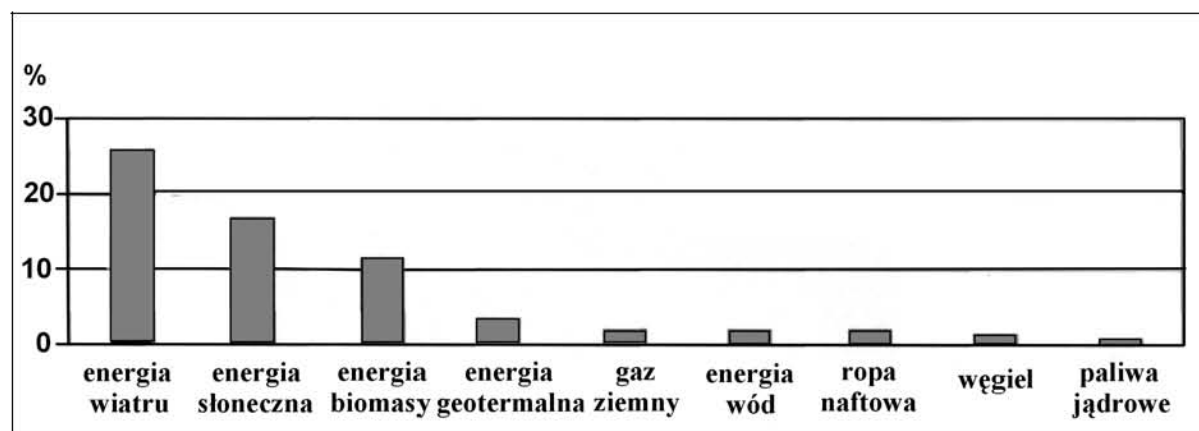
Zadanie 41. (3 pkt)

Do podanych miejsc (krajów) wydobycia dopisz odpowiedni surowiec mineralny, wybierając go spośród podanych: rudy miedzi, rudy żelaza, węgiel kamienny, ropa naftowa, boksyty, gaz ziemny.

- basen Zatoki Gwinejskiej, Indonezja, rejon Zatoki Meksykańskiej
- Gwinea, Australia, Gujana
- Półwysep Jamał, północny Kaukaz, północna Afryka
- Chile, Peru, Polska (Zagłębie Lubieńskie – Głogowskie)
- Ukraina (Krzywy Róg), Rosja (Kursk), Brazylia (Minas Gerais)

Zadanie 42. (3 pkt)

Na wykresie przedstawiono średnie roczne tempo wzrostu światowej produkcji energii elektrycznej według źródeł energii w latach 1990 – 1997.

Oceń, czy przedstawione zróżnicowanie tempa wzrostu produkcji energii elektrycznej, pochodzącej z różnych źródeł energii, jest korzystne z punktu widzenia zasad rozwoju zrównoważonego. Ocenę uzasadnij trzema argumentami.

Ocena:

Argumenty:

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

Zadanie 43. (3 pkt)

W tabeli przedstawiono strukturę użytkowania gruntów (w % powierzchni ogółem) w pięciu krajach.

Przyporządkuj odpowiednie dane do wymienionych państw, wpisując ich nazwy do tabeli: Polska, Izrael, Finlandia, Irlandia.

Kraj	Grunty orne, sady	Łąki i pastwiska	Lasy	Inne
	21,0	7,0	5,4	66,6
	13,4	66,7	4,9	15,0
	7,2	0,4	68,7	23,7
	56,9	12,8	18,2	12,1
	47,1	13,0	28,0	11,9

Zadanie 44. (3 pkt)

Województwo warmińsko – mazurskie ma najniższą gęstość zaludnienia wśród województw Polski.

Wyjaśnij, czym to jest spowodowane. Uwzględnij przyczyny środowiskowe, gospodarcze i historyczne.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 45. (5 pkt)

W podanych miejscowościach pracują wielkie elektrownie.

a) Obok każdej z podanych elektrowni zapisz literę oznaczającą wykorzystywany w niej surowiec energetyczny.

K - węgiel kamienny

B - węgiel brunatny

H - woda

Bełchatów –

Solina –

Połaniec –

Konin –

Włocławek –

Jaworzno –

Rybnik –

Żarnowiec –

b) Podaj najważniejszy czynnik, decydujący o lokalizacji w Polsce elektrowni, które wykorzystują do produkcji energii elektrycznej węgiel brunatny. Odpowiedź uzasadnij.

Czynnik:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 46. (3 pkt)

Zaproponuj trzy sposoby zapobiegania lub ograniczania erozji gleb.

1.

2.

3.

.....

Zadanie 47. (4 pkt)

W tabeli przedstawiono wartości wybranych wskaźników społeczno-gospodarczych, dotyczących Polski i Unii Europejskiej.

Lp.	Wskaźniki społeczno - gospodarcze	Jednostka	Unia Europejska	Polska	% danej wielkości dla Polski w stosunku do UE
1.	Zatrudnienie w rolnictwie	%	5	27	540
2.	Udział rolnictwa w tworzeniu dochodu narodowego	%	2,5	6,5	260
3.	Liczba osób, które wyżywi 1 rolnik	osoba	20	6	30
4.	Średnia stopa bezrobocia	%	10	17	150
5.	Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni	%	45	60	135
6.	Rolnicy do 35 roku życia	%	8,7	16,9	190

Na podstawie analizy danych statystycznych:

a) Sformułuj wnioski dotyczące wielkości zatrudnienia oraz wydajności pracy w rolnictwie Polski i krajów UE.

1.
.....
2.
.....

b) Podaj dwa pozytywne aspekty sytuacji społeczno-gospodarczej polskiego rolnictwa w stosunku do rolnictwa krajów UE.

1.
.....
2.
.....

Zadanie 48. (3 pkt)

Na świecie istnieje szereg portów morskich wybudowanych w estuariach (lejkowate ujścia rzek).

a) Przedstaw zaletę oraz wadę lokalizacji portów w estuariach.

Zaleta:

.....
.....

Wada:

.....
.....

b) Podaj nazwę jednego z dużych portów w Europie zlokalizowanego w estuarium.

.....

Zadanie 49. (4 pkt)

Wyobraź sobie sytuację, że w pewnej małej miejscowości nadmorskiej w Polsce wyznaczono bazę zawodów windsurfingowych o znaczeniu międzynarodowym.

Przedstaw konsekwencje przyrodniczą oraz społeczno-gospodarczą tej lokalizacji oraz oceń każdą z nich z punktu widzenia społeczności lokalnej.

Konsekwencja przyrodnicza i jej ocena:

.....

.....

.....

.....

Konsekwencja społeczno-gospodarcza i jej ocena:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 50. (5 pkt)

Spośród podanych niżej mierników podkreśl cztery, które określają poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego państw. Dla trzech z nich podaj uzasadnienie swojego wyboru.

- A. gęstość zaludnienia,
- B. odsetek analfabetów,
- C. saldo migracji,
- D. wydobycie węgla kamiennego na jednego mieszkańca,
- E. struktura zawodowa ludności,
- F. ilość gruntów ornych na jednego mieszkańca,
- G. produkcja energii elektrycznej na jednego mieszkańca.

Uzasadnienie:

1.

.....

.....

.....

2.

.....

.....

.....

3.

.....

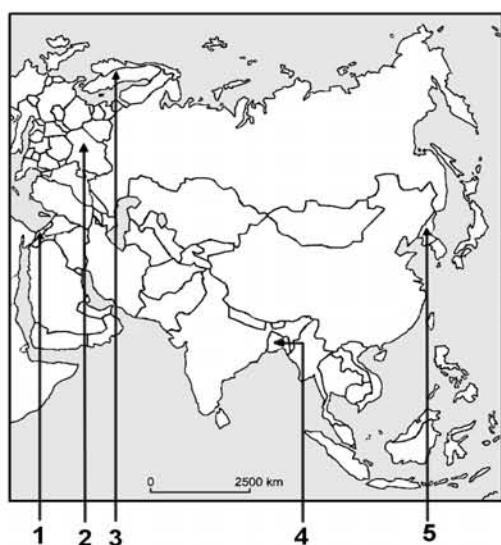
.....

.....

Zadanie 51. (4 pkt)

W tabeli podano priorytetowe potrzeby ludności zamieszkującej trzy obszary spośród wskazanych na mapie.

Do każdej z grup potrzeb podaj właściwe państwo lub naród oraz cyfrę, którą oznaczono je na mapie.

Potrzeby społeczne	Państwo lub naród	Cyfra na mapie
• zaspokojenia głodu • wolności i demokracji		
• własnego terytorium (wolności) • religijne i kulturowe		
• zaspokojenia głodu • zmniejszenia analfabetyzmu		

Zadanie 52. (4 pkt)

Czy biednemu, głodnemu człowiekowi potrzebna jest „ryba” czy „wędką”?

a) Jakiego rodzaju pomoc uzyskują kraje biedne od krajów bogatych w postaci „ryby”, a jakiego rodzaju pomoc mogą uzyskać w formie „wędką”? Podaj po jednym przykładzie pomocy każdego rodzaju.

Pomoc w postaci „ryby”:

.....

.....

Pomoc w postaci „wędką”:

.....

.....

b) Oceń skuteczność pomocy w postaci „ryby” i „wędką” w rozwiązywaniu problemów społeczno-gospodarczych. Swoją ocenę uzasadnij.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 53. (4 pkt)

W tabeli przedstawiono dane o wynikach wyborów samorządowych w Polsce w 2002 r.

Miasto	Ugrupowanie	Liczba mandatów	Miasto	Ugrupowanie	Liczba mandatów
Bydgoszcz	SLD-UP	16	Olsztyn	SLD-UP	13
	PiS	7		LPR	5
	LPR	3		Nasz Dom	3
	inne	5		inne	4
Gdańsk	PO	15	Poznań	SLD-UP	12
	PiS	6		PO	10
	SLD-UP	6		PiS	9
	inne	7		inne	6
Gorzów Wlkp.	SLD-UP	15	Rzeszów	SLD-UP	10
	Razem dla Gorzowa	10		PiS	6
				LPR	4
				inne	5
Katowice	Forum Sam.*	16	Warszawa	PiS	24
	SLD-UP	9		SLD-UP	20
	PO	4		PO	8
	inne	2		Inne	8
Kraków	SLD-UP	10	Wrocław	POPiS	19
	PiS	9		SLD-UP	15
	LPR	9		LPR	3
	inne	16		inne	3
Łódź	SLD-UP	21	Zielona Góra	SLD-UP	14
	LPR	9		PO	3
	Samoobrona	6		inne	8
	inne	7			

*Forum Samorządowe

a) Podaj pięć źródeł informacji o wynikach wyborów (np. samorządowych) w Polsce.

.....

.....

.....

b) Zaszrafuj sygnaturą tylko te województwa, w stolicach których kandydaci rządzącej koalicji uzyskali ponad 50% mandatów,

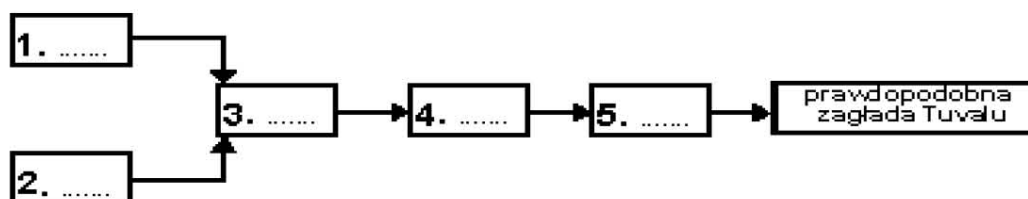

Zadanie 54. (2 pkt)

W połowie 2001 roku władze Tuvalu, wyspiarskiego kraju położonego na Oceanie Spokojnym, poprosiły rządy Australii i Nowej Zelandii o udzielenie schronienia ludności tego państwa, ponieważ Wyspy Tuvalu mogą wkrótce zniknąć pod powierzchnią oceanu. Problem Tuvalu wiązany jest z globalnymi zmianami klimatycznymi.

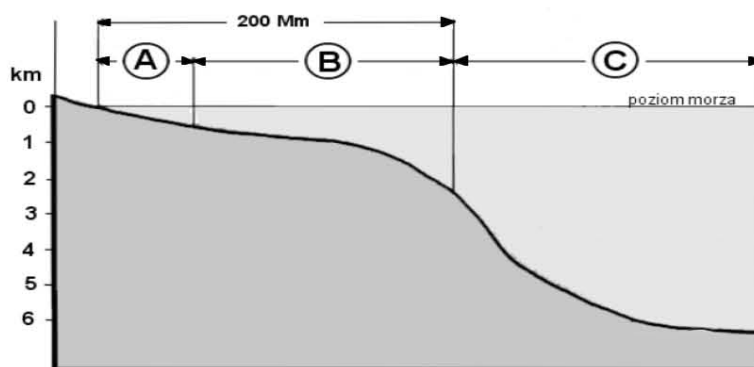
Przedstaw w formie modelu przyczynowo-skutkowego zdarzenia, które mogą doprowadzić do zagłady Tuvalu. W tym celu wpisz do schematu właściwe oznaczenia literowe określonych wybranych z następujących:

- A. Podniesienie poziomu mórz i oceanów.
- B. Szybsze topnienie lądolodów i lodowców górskich.
- C. Wzrost ilości opadów atmosferycznych.
- D. Wzrost średnich temperatur powietrza.
- E. Zwiększenie zawartości dwutlenku węgla w atmosferze.
- F. Zwiększenie zawartości metanu w atmosferze.
- G. Zwiększenie zawartości pary wodnej w atmosferze.

Zadanie 55. (3 pkt)

Podział mórz i oceanów zgodnie z Konwencją Prawa Morskiego ONZ

Na podstawie rysunku uzupełnij tabelę określeniami wybranymi z następujących: morze otwarte, morze terytorialne i strefa przyległa, morze zamknięte, wyłączna strefa ekonomiczna.

Oznaczenie na rysunku	Określenie obszaru
A	
B	
C	

Zadanie 56. (4 pkt)

W tabeli przedstawiono liczby zgonów w Polsce na 100 tys. ludności ogółem oraz według wybranych przyczyn.

Wyszczególnienie	1980	1985	1990	1995	1999
Ogółem	984,3	1025,3	1024,0	1000,5	986,8
Według przyczyn:					
choroby układu krążenia	474,4	522,9	534,2	504,6	469,5
nowotwory	167,8	180,0	193,4	205,2	216,1
zewnętrzne przyczyny zgonu	76,7	72,8	78,2	74,6	70,8

Na podstawie tabeli wykonaj polecenia:

a) Przedstaw zmiany wskaźnika zgonów w Polsce w latach 1980 – 1999.

.....

.....

.....

.....

b) Porównaj udział dwóch głównych przyczyn zgonów Polaków w roku 1990 i 1999.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 57. (3 pkt)

Podaj trzy propozycje działań zmierzających do przedłużenia życia ludności w Polsce.

1.
2.
3.